



## NÉT ĐẸP HÀ NỘI TRONG NHỮNG LỜI CA

**G** iữa những ngày gian khổ, khốc liệt nhất của cuộc kháng chiến chống Pháp suốt 3000 ngày không nghỉ, Hà Nội hào hoa vẫn hiện ngang trong lửa đạn quân thù. Và từ chiến khu D của miền Đông “gian lao mà anh dũng”, tướng quân Huỳnh Văn Nghệ đã rất trữ tình khi cất cao lời thơ nặng hồn sông núi: *Ai về Bắc cho ta theo với/ Thăm lại non sông giống Lạc Hồng/ Từ độ mang guom đi mở cõi/ Trời Nam thương nhớ đất Thăng Long...*

Đó chính là tiếng lòng tha thiết của một người, mà cũng là tiếng lòng của muôn người Việt Nam dành cho Thủ đô Hà Nội - trái tim của cả nước.

Khó có thể thống kê cho hết hiện đã có bao nhiêu lời thơ, tiếng hát và cả những bức tranh vẽ Thủ đô yêu dấu. Song dù thế nào đi chăng nữa, thì những khúc ca về Hà Nội đã trở thành tài sản tinh thần vô giá với mỗi người dân đất Việt. Có thể nói thế này được chàng: Một phần không nhỏ những ca khúc hay nhất của non sông đất nước là dành cho Hà Nội

- cũng như khi nói về các sản phẩm hội họa tuyệt bút thì không thể không nhắc đến chùm tranh về Hà Nội xưa của Bùi Xuân Phái? Đòi người nghệ sĩ đôi khi chỉ cần lưu danh một ca khúc thôi cũng quá đủ, cũng đầy vinh quang - và nếu ca khúc ấy lại viết về Hà Nội thì còn hay biết mấy.

Ta đã có những trang văn tiêu biểu về Hà Nội trên nét bút tài hoa của Thạch Lam, Vũ Bằng, Nguyễn Huy Tưởng..., thì cũng không lấy gì làm ngạc nhiên khi những ca khúc đẹp nhất dành cho Hà Nội xuất hiện giữa cuộc đời.

Tiêu biểu cho những ca khúc ấy là lời hát tưởng như được ngân lên mãi không bao giờ dứt của Hoàng Hiệp: *Dù có đi bốn phương trời, lòng vẫn nhớ về Hà Nội/ Hà Nội, của ta, Thủ đô yêu dấu/ Một thời đạn bom, một thời hoà bình.* Lời ca ấy hoàn toàn xứng đáng là lời đề từ, là tuyên ngôn nghệ thuật cho những tấm lòng nặng tình xứ sở. Chỉ một bài hát mà gói gọn trong đó cả Thủ đô với chiều rộng của không gian, chiều dài

của thời gian và chiều sâu của văn hoá - lịch sử...

Đó chính là truyền thống đấu tranh tiêu diệt kẻ thù của quân và dân ta trong thời kì kháng chiến như sự khái quát của Hoàng Hiệp: *...Truyền thống cha ông gìn giữ non sông/ Từ thưở Thăng Long vẫn mang trong lòng.* Nghe trong câu hát như gọi về quá khứ xa xăm của Thủ đô dưới thời “bom rơi đạn nổ” - cái thời mà cả đất Hà Thành ngiệt ngã trong khói lửa chiến tranh. Ngiệt ngã mà vẫn hiên ngang, anh dũng, hào hùng: *Hà Nội vùng đứng lên, sông Hồng reo!...* Ta quên sao được hình ảnh những cô gái mang “súng trên vai”, những chàng trai “bao đêm bên nòng súng”... khắp non sông như vang lên âm thanh rộn rã của cuộc đời, của lòng người sục sôi, để “trút căm hờn vào quân xâm lược” nhằm giữ lấy đất trời “Thủ đô mến yêu của ta”. Trong chiến tranh, Hà Nội không tránh khỏi những mất mát - song “mất mát” mà không cúi đầu, khuất phục. Bom đạn kẻ thù tàn bạo đến đâu

cũng không thể vui lấp, đưa Thủ đô ta về thời kì đồ đá. Sức sống của Hà Nội qua các ca khúc chiến tranh quả đã dệt nên một "trường ca" bất diệt, "át tiếng bom rền".

Đến hôm nay, cuộc chiến đã lùi xa được mấy mươi năm; nhưng mỗi lần bước chân lên mảnh đất Thăng Long yêu dấu, mỗi người Việt Nam vẫn cảm thấy thiêng liêng, tự hào khi thêm một lần được nghe lại những bài hát "không thể nào quên" của một thời chưa xa, còn vang vọng...

Sức sống của Hà Nội không chỉ hiện lên ở chiều sâu văn hoá lịch sử mà còn đầy chiều dài của thời gian, đi lên trong mùa cách mạng.

Nếu như trong suốt 30 năm khói bom, lửa đạn (1945 - 1975), giữa chiến hào, trên đồng quê, trong xí nghiệp và ngay cả vùng tạm chiếm, người Việt Nam luôn vang lên những khúc "quân hành" cùng Thủ đô "sục sôi đánh giặc" thì giờ đây, với cuộc sống mới, Hà Nội đã trở nên "đẹp tươi lạ thường". Không còn tiếng gầm rú của máy bay, Hà Nội trong ca từ hôm nay đang bùng lên không khí ấm áp, yên vui của một thời hoà bình, dựng xây và phát triển. Thấp thoáng đâu đây, trong lời ca tiếng hát, ta cảm nhận rõ được sự "thay da đổi thịt" trên mảnh đất yêu dấu. Hà Nội quả là đang mang "hơi thở nồng nàn" của buổi thanh bình mà rộn rã. Nào là "những công viên vừa mới xây", những cây cầu lộng lẫy, những dãy phố tấp nập tiếng xe, những nụ cười tươi trẻ của đám học trò mỗi buổi đi về... Tất cả dường như đang hối hả, xôn xao, đông vui, hoà vào bầu không khí chung của đất nước thời đổi mới.

Dù có phần ồn ào là vậy; song từ trong sâu thẳm của góc nhìn thời gian, Hà Nội vẫn hiện lên vẻ thâm trầm, nghiêm trang, cổ kính. Dấu ấn ấy còn in đậm trong từng con phố, nẻo đường, những ngôi nhà, rồi cả những người vốn gốc Kinh Kỳ. Và đặt chân đến nơi đây, lòng ta vừa thấy thiêng liêng, yên lặng lại rất đỗi dịu dàng. Tâm hồn ta như được lắng lại, thanh thản biết bao khi được tắm mình trong chiều Hà Nội "lộng

gió", trong sắc vàng của nắng mặt ong và trong mùi thơm mát dịu của hương cốm nồng... Đôi lúc chỉ vài nét Hà Nội thôi, khi *ta còn em mùi hoa lan, ta còn em mùi hoa sữa...* (Phụ Quang); hay từ *cành me thì thâm gục đầu vào dĩ vãng* (Trọng Đài) cũng làm ta xao động trước bước đi chậm chậm của thời gian...

Hà Nội đi vào các câu hát với đủ mọi chiều kích không gian, với đủ mọi góc nhìn điểm hẹn: Một Hồ Gươm xanh, một Hồng Hà cuộn sóng, một sông Hồng thở than; rồi cả những Hàng Bạc, Hàng Than, Hàng Bè trong *Người Hà*



*Nội* của Nguyễn Đình Thi; phố Khâm Thiên, đường Nguyễn Du lúc sang thu qua lời hát Hoàng Hiệp; đường Cổ Ngư xưa; mặt nước Tây Hồ trong ca từ Trương Quý Hải, Phó Đức Phương... Tất cả như bình dị, giản đơn mà thấm đẫm tự hào, lung linh màu sắc. Nhạc sĩ nào cũng muốn không một góc phố, con đường hay nét đẹp riêng nào đó của Hà Nội bị lãng quên.

Nhưng chiều rộng của không gian Hà Nội không chỉ định danh ở mỗi tên phố, tên đường mà còn lẫn khuất trong cảnh thiên nhiên rất đỗi đa dạng và trữ tình: màu xanh của liễu, màu đỏ của lá bàng, màu vàng của cây com nguội. Không gian ấy còn in dấu trong khoảnh khắc của 4 mùa xuân, hạ, thu, đông. Mùa

xuân "tùng chổi non xanh mon man, từng hạt mưa long lanh rơi"; mùa hạ "trời nhẹ dần lên cao", mùa thu "hoa sữa ngọt ngào đầu phố đêm đêm" và mùa "văng những cơn mưa" - đông về thì "khăn em bay hiu hiu gió lạnh". Chẳng thế mà trước khi nghĩ về Hà Nội, Vũ Bằng đã chẳng dằn dặc một nỗi nhớ thương? Với chúng ta - một Hà Nội trọn vẹn và đủ đầy như vậy sao không nhớ, không thương cho được?

Thời gian vẫn không ngừng trôi đi. Và cho đến tận bây giờ thì những ca khúc về Hà Nội cũng không ngừng được sáng

tác. Trong một không gian "láng hồn núi sông" và một thời gian quá đỗi đặc biệt: hơn nửa thế kỷ cờ hoa chiến thắng - giải phóng Thủ đô, còn Thăng Long thì hơn nghìn tuổi, biết đâu đó bên ô cửa sổ nhà kia, hay ở một căn hộ cuối con đường nhỏ hẹp, lại có ai đấy đang trầm ngâm suy tưởng, đang dành cả tâm tư, phần hồn cho một ca khúc đang hoài thai để dòng chảy ca nhạc về Thủ đô là bất tận, để một Hà Nội không chỉ là Thủ đô hiện thực thân yêu, mà còn đứng nghĩa là Thủ đô của thơ ca, nhạc họa...

HÀ ĐÀN